

alimara

Revista de Treball Social
Època 5 / número 54 / Juny 2010

Consell de
Mallorca

Núm 54

Època 5. Juny 2010

Edita: Institut d'Afers Socials
Consell de Mallorca

Coordinació i redacció:
Servei de planificació i documentació.
General Riera, 67
07010 Palma

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió
dels seus autors.

I en cas d'incendi, per on sortim nosaltres?

Maximino Domínguez Vara,

Arquitecto técnico.
Usuario de silla de ruedas.

¿Què feia el 1974 l'arquitecte en cap del cos de bombers d'una gran ciutat espanyola participant en un simulacre d'incendi d'unes escoles a Estocolm? Doncs l'habitual per la seva professió, llevat d'un detall: de cop apareixen dos nins en cadira de rodes. I aquests, per on surten?

Fa 36 anys, quan a Espanya encara s'havia d'explicar als nostres arquitectes i responsables polítics i administratius què era això de les "barreres arquitectòniques", a Suècia els nins amb greus problemes de mobilitat participaven socialment en plena igualtat amb els altres i les seves necessitats ja eren ateses fins i tot per escapar d'un incendi.

També va ser el 1974 quan se celebrà a Espanya la conferència nacional "Minusval-74" en la qual es plantejà, ja de forma oberta, àmplia i rigorosa, un vell problema espanyol: la integració a la societat dels "minusvàlids". L'evolució del pensament social i l'exemple de la resta d'Europa Occidental i dels Estats Units permet plantejar, per fi a Espanya, la necessitat de treure els "minusvàlids" de l'aïllament en què es trobaven. El discurs inaugural ja reconeixia que "la persona amb capacitat disminuïda és una persona amb tots els seus drets humans intactes... i que té dret a rebre del seu país totes les mesures possibles de protecció, assistència i oportunitats de plena rehabilitació per possibilitar la seva realització personal i la seva plena integració social".

Fruit d'aquest esdeveniment, de les primeres peces d'aquest trencaclosques posades per arquitectes com Guillermo Cabezas (avançat i mestre en la supressió de barreres arquitectòniques) i de la pressió social exercida per les associacions de persones amb discapacitat, apareixen les primeres normatives que tracten de pal·liar l'immens problema de les barreres arquitectòniques. La Seguretat Social publica en el BOE de 26 d'octubre de 1976 les normes que estableixen els criteris d'accessibilitat en els serveis comuns dels seus edificis. Palma, el 1977 ja té ordenances municipals amb un articulat dedicat a l'accessibilitat en l'interior i exterior dels edificis. El 1974 es construeix l'Hospital Nacional de Paraplègics de Toledo, edifici exemple d'absències de barreres arquitectòniques i de rehabilitació dels lesionats medul·lars. El 1982 es publica la "Llei d'Integració Social del Minusvàlid, més coneguda per LISMI, tan famosa com incompleta i que tantes desil·lusions generà en ser àmpliament ignorada a l'hora de suprimir les barreres arquitectòniques. Després vingueren les lleis autonòmiques, començant per la catalana (model de gairebé totes les altres) essent publicada la de les Illes Balears el 4 de maig de 1993. A més, se n'han anat publicant d'altres que tractaven de tancar o

esmenar mancances, com la Llei 15/1995, que reconeix a les persones discapacitades el dret a fer obres per adaptar els portals i cancells dels accessos als edificis d'habitatges.

S'ha legislat molt, des d'aleshores: lleis, decrets, ordres i resolucions. Evidentment, els greus problemes d'accessibilitat actual en l'entorn urbà, en l'edificació i en la comunicació no són per manca de normatives. Hi ha un aspecte comú a totes elles que he de destacar: el poc interès per complir-les de l'administració pública, dels partits polítics i dels tècnics implicats en la seva aplicació, i de la societat en general que les rebutja quan es veu afectada, com sol passar en les comunitats de veïns. I tot,

malgrat les grans declaracions i els cops de pit de molts.

Un altre detall concurrent en tota la normativa i legislació sobre accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, fins avui, és la més que evident absència de criteris i articulats que garanteixi que les persones amb discapacitat puguin protegir-se i evacuar els edificis en cas d'emergència per incendis o similars. Molts tècnics, satisfets d'haver contemplat en els seus projectes la supressió de barreres arquitectòniques, se sorprenien quan els demanaves si havien tingut present, també, els recorreguts, les sortides i, en els plans d'emergència, l'evacuació de les persones amb greus problemes de mobilitat. I és que les lleis no ho exigien.

Efectivament, han hagut de passar trenta anys fins a la publicació de la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat (coneguda per LIONDAU) que estableix els principis d'accessibilitat universal i de disseny per a tots que permetin la participació de les persones amb discapacitat en igualtat de condicions; i del Reial Decret 505/2007, de 20 d'abril, pel qual s'aproven les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat per a l'accés i ús dels espais públics urbanitzats i edificacions. En l'article 8 d'aquest Reial Decret s'estableix l'obligació i necessitat d'adaptar les sortides i garantir l'evacuació de les persones amb discapacitat en cas d'emergència. Fins ara, les lleis sols posaven les condicions necessàries per entrar i sortir dels edificis, però no per sortir-ne o protegir-nos en cas d'incendi, essent un miracle la nostra única expectativa de no morir fumats o cremats si l'edifici no estava sectorialitzat i no podies fugir a l'altre costat, com sol passar en edificis d'habitatges de diverses alçades.

Recentment, el Reial Decret 173/2010, de 19 de febrer, pel qual es modifica el Codi Tècnic de l'Edificació, aprovat pel Reial Decret 314/2006, de 17 de març, en matèria d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat, estableix la necessitat de tenir present l'evacuació de les persones amb discapacitat en els plans d'emergència, i les condicions de disseny que han de complir els recorreguts d'evacuació, les zones de refugi, les vies d'evacuació, les portes i les sortides d'emergència, els recorreguts d'evacuació alternatius per a persones amb discapacitat, la senyalització tant visual com acústica i els ascensor d'evacuació d'emergència.

Era evident que les nostres possibilitats de fugir dels incendis en els edificis eren pràcticament nul·les i no s'atenien les nostres demandes per considerar-les de poca importància o molt cares,

com si només volguéssim posar rampes. A més, els ascensors no es podien usar com a mitjà d'evacuació per la nostra seguretat, per no quedar atrapats o morir-hi asfixiats. (I això que hi havia experiències que demostraven tot el contrari, com l'Hospital Nacional de Paraplègics de Toledo). Les nostres propostes durant trenta anys no varen ser creïbles. Ara, els ascensors dissenyats adequadament poden servir per escapar d'un incendi i fins i tot ens reserven, per llei, espais per refugiar-nos.

Què queda per fer? Doncs ni més ni menys que es compleixin efectivament aquestes normatives i no haguem de seguir esperant i reclamant pel seu ampli incompliment, com ha passat amb totes les lleis d'accessibilitat d'Espanya, les recomanacions de l'ONU i les directrius de la Comunitat Europea des de fa trenta-sis anys. No som molt optimista perquè fins avui molts pocs s'hi han implicat i han exigit el seu compliment. Més encara, no valoraré ni criticaré aquestes noves normatives, ni entraré en les seves mancances: em conformaria que es complissin com estan redactades.

Palma 6 de mayo de 2010

